

”SPIS - EN BJØDSTRUP IS!”

”Hvis du vil være klog og vis, gæk hen og spis – en Bjødstrup Is!”

Hjemmelavede slagord som disse kunne til op i 1960'erne ses i de lokale ugeaviser. Bjødstrup Is var berømt over hele Østjylland, og over hele landsdelen stod der små iskiosker med skiltet ”Bjødstrup Is” som hovedreklamen.

Bjødstrup Is blev produceret på det privatejede Bjødstrup Mejeri et par kilometer øst for Rønne fra omkring 1930 til 1970, hvor mejeriet som så mange andre blev opkøbt af mejeriet Enigheden i Aarhus og derefter nedlagt et par år senere.

Bjødstrup Mejeri var oprettet i 1895. I 1923 blev Jacob Hjortshøj eneejer. Det var derefter familien Hjortshøj i tre generationer, der ejede og drev mejeriet. Produktionen af is begyndte i 1933, og snart derefter kørte ”isbilen” fra Bjødstrup Østjylland tyndt. ”Bjødstrup Is” blev især solgt på Djursland og i Randers-Mariager området. Munden løb i vand, når folk tænkte på den lille, runde ”Molbostang” fra Bjødstrup, der kostede ti øre, og med chokoladeovertræk 15 øre.

Bjødstrup Mejeri var i sig selv et fænomen. Mejeriet tiltrak leverandører over et stort område fra Bjødstrup ned mod Mols, uanset at der var flere velfungerende andelsmejerier i området. På egnen omkring Grønfeldt var der endda to, nemlig et ”normalt” andelsmejeri i Grønfeldt og et indre-missionsk i Skaarup, hvor der ikke behandlede mælk om søndagen. På denne egn kørte der hver dag tre mælkevogne rundt mellem hinanden på kryds og tværs, en fra det private Bjødstrup Mejeri, en fra Grønfeldt Andelsmejeri og en fra det missionske mejeri i Skaarup. Sidstnævnte mejeri havde en forholdsvis kort levetid, fra 1902 til 1952.

Bjødstrup Mejeri – en succes

Ud over den normale behandling af mælken havde Bjødstrup Mejeri en glimrende osteproduktion og som nævnt en nærmest uovertruffen isproduktion, så mejeriet var en økonomisk succes og den betydeligste arbejdsplads i det store landområde øst for Rønne. Landsbyen Bjødstrup leverede dygtig og stabil arbejdskraft, i nogle tilfælde i flere generationer.

Bjødstrup Mejeri havde mejeriudsalg i flere omliggende byer og landsbyer, og hver formiddag kørte mejeriets bil gennem byerne med ringende klokker, så husmødrene kunne komme ud og få fyldt mælk i krukker og kander og købe smør og ost.

Landmændene fik ofte en bedre pris for mælken i Bjødstrup – til gengæld var der jo ingen medindflydelse som på andelsmejerierne. Da andelsmejerierne begyndte at blive nedlagt i slutningen af 1960'erne, søgte flere af landmændene over i det privatejede Bjødstrup Mejeri i stedet for at gå ind i de store mejerifusioner.

Det siges, at succesens også var forklaringen på nedlæggelsen af mejeriet, for i 1960'erne blev mejeriet drevet af Svend Hjortshøj og sønnen Jørgen Hjortshøj, hhv. anden og tredje generation af familien Hjortshøj. Men far og søn var ikke enige om, hvordan situationen med det stigende antal leverandører skulle gribes an, for det var umuligt for mejeriet med de daværende rammer at optage alle de leverandører, der ønskede at levere mælk til mejeriet. På et tidspunkt var der tale om at dele mejeriet, så den ene fik osten og den anden isen, men da det var klart, at isen var den mest profitable forretning, kunne far og søn heller ikke enes om en deling. I stedet blev mejeriet så solgt i 1970 og snart derefter nedlagt.

Sigvald Kock og "isbilen"

En af mejeriets mange betroede medarbejdere var Sigvald Kock, der kørte med isbilen i 34 år. Han kunne fortælle om tiden før der var elektrisk frysesystem på bilen: "Om sommeren skulle vi have et ton råis og 100 kg. salt med om dagen. Det skulle fordeles på kassetter, så kunne lastens temperatur holdes nede på minus 20 grader i to døgn". Man forstår den enorme lettelse, det har været i 1948 at skifte den gamle Bedford ud med en Chevrolet, der havde elektrisk frysesystem.

Under krigen gjorde benzinmanglen det nødvendigt at få generator på Bedforden og mejeriets øvrige to biler. "Bilen kørte faktisk fint på trægassen", fortalte Sigvald. "Når man havde lært at styre anlægget, kunne man snildt holde en fart på 30 – 35 km i timen på lige vej. Det tog kun ti minutter om morgenen at få tilstrækkeligt tryk på systemet, så var vi køreklare. Værre var det faktisk, at vi heller ikke kunne få dæk nok, så vi lagde ekstra slidbaner ind på udtjente dæk, men det resulterede i talrige punkteringer. Jeg har præsteret at punktere seks gange på en tur, og da var lappegrejet sluppet op, så jeg måtte ringe til mejeriet og bede dem komme og hente mig".

Sigvald Kock (til højre) og en medhjælper foran den generatordrevne Bjødstrup Is-Bedford under besættelsen. Billedet er lånt af Sigvald Kocks datter Bitte Steen Nielsen, Mørke.

Skrevet af Vilfred Friberg Hansen til DjurslandsPosten 30. maj 2017